

دستورالعمل آموزش معلمان

با مهارت‌های چندگانه

معاونت برنامه ریزی آموزشی و توانبخشی

سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

مقدمه

ارتقا سطح دانش و مهارت کارکنان یکی از مولفه های اساسی جهت توسعه سازمانی می باشد. بر همین اساس هر سازمان موظف است به طور سالانه آموزش و مهارت های مورد نیاز کارکنان خود را پیش بینی و اجرا نماید. سازمان های یادگیرنده در اولین قدم اقدام به به روزآوری اطلاعات و مهارت های حرفه ای کارکنان خود می نمایند تا بتواند بستری مناسب جهت اجرای سایر برنامه هایی که پیش شرط آن دریافت الزامات مهارتی و آموزشی می باشد، را به انجام رسانند.

افزایش مهارت ها، توانایی های تخصصی و عمومی تدریس، تقویت مدیریت یادگیری و سواد پژوهشی، برگزاری کلاس های آموزشی متناسب با نیاز آینده، نوآوری علمی و آشناسازی فراگیران با مهارت های مقابله با چالش های نوظهور، از ضرورت های پیدا و پنهان نظام تعلیم و تربیت است. با توجه به حضور دانش آموزان با معلولیت های متعدد در مدارس ویژه و نیاز آنان به دریافت آموزش ها و روش های برقراری ارتباط مناسب از سوی معلمان متخصص در این حوزه و هم چنین روند روبه رشد بازنشستگی نیروی انسانی، آموزش معلمان با مهارت های چندگانه ضروری است که در این آموزش ها اعمال سیاست های راهبردی به منظور جبران کمبود نیروی متخصص و تجهیز ایشان به آموزش های کاربردی لازم است.

اهداف

- تأمین نیروهای متخصص با مهارت های چندگانه
- افزایش اطلاعات تخصصی فراگیران در زمینه برقراری ارتباط و آموزش با دانش آموزان با آسیب بینایی، با آسیب شنوایی و اختلال طیف اتیسم و دانش آموزان با کم توانی ذهنی
- آشنایی با ویژگی های روان شناختی دانش آموزان با آسیب بینایی، شنوایی و طیف اتیسم

شرایط فراگیران:

- داشتن مدرک کارشناسی و بالاتر
- داشتن سابقه بیشتر از ۵ سال و کمتر از ۲۵ سال

شرایط مدرسین:

- داشتن دانش، اطلاعات و مهارت لازم درخصوص موضوعات گروه های هدف
- داشتن مدرک تحصیلی حداقل کارشناسی ارشد
- داشتن سابقه تخصصی به مدت حداقل ۵ سال در گروه هدف
- سابقه تدریس در کارگاه‌ها و دوره‌های ضمن خدمت استان و دانشگاه‌ها
- بلامانع بودن دعوت از نیروهای بازنشسته واجد شرایط به عنوان مدرس

وظایف اداره آموزش و پرورش استثنایی استان

- ۱- برنامه ریزی جهت برگزاری کارگاه های آموزشی به صورت استانی
  - ۲- تشکیل کارگروه اجرایی حداکثر ۳ نفر و معرفی آنان به سازمان (تا دو هفته پس از ابلاغ دستورالعمل)
  - ۳- شناسایی فراگیران براساس برش استانی (۱۰ درصد معلمان دانش آموزان با کم توانی ذهنی)
  - ۴- تکمیل کاربرگ پ مشخصات فراگیران و مدرسین (پیوست) و تقویم اجرایی به سازمان آموزش و پرورش استثنایی (تا دو هفته پیش از برگزاری کارگاه)
  - ۵- ایجاد تمهیدات لازم جهت برگزاری کارگاه ها و آزمون نهایی با اولویت حضوری با توجه به واکسیناسیون کامل فراگیران، شرایط فاصله گذاری و رعایت پروتکل های بهداشتی
- تبصره ۱:** برگزاری کارگاه ها به صورت مجازی امکان پذیر می باشد ولی اولویت ندارد.
- براساس (شرایط جغرافیایی استان، پراکندگی فراگیران، انتخاب نرم افزار/ سامانه مناسب جهت برگزاری کلاس های غیر حضوری و استان های دارای مدرس مهمان)
- تبصره ۲: استفاده از مدرسین و محتوای مورد تایید سال قبل بلامانع است.
  - ۶- معرفی مدرسین جدید براساس شرایط ذکر شده
- تبصره ۱:** در صورت عدم ارسال فهرست اسامی فرگیران و مدرسین به سازمان کارگاه های برگزار شده و جاهت قانونی نخواهند داشت
- * مسئولیت شناسایی و انتخاب مدرسین بر عهده اداره آموزش و پرورش استثنایی استان می باشد.
- ۷- ارسال درخواست به سازمان جهت معرفی مدرس مهمان در استان های فاقد مدرس قبل از برگزاری کارگاه
  - ۸- دعوت از مدرسین دیگر استانها در صورت عدم تامین مدرسین مجرب و متخصص در استان، با تایید و هماهنگی سازمان و ارسال درخواست

- ۹- ایجاد تمهیدات لازم به منظور حضور مدرسین و معلمان در ادارات آموزش و پرورش استثنایی/ مدارس استثنایی جهت برگزاری کارگاه‌ها
- ۱۰- ایجاد تمهیدات لازم جهت آموزش مدرسین به منظور بهره برداری از نرم افزار/ سامانه آموزش مجازی
- ۱۱- نظارت بر حضور و غیاب فراگیران در طول زمان برگزاری کلاس در هر جلسه
- ۱۲- نظارت و ارزیابی عملکرد مدرسین
- ۱۳- نظارت بر برگزاری ارزیابی نهایی از فراگیران
- ۱۴- صدور گواهی حضور فراگیران
- ۱۵- ارسال گزارش جامع از برگزاری کارگاه‌ها پس از پایان هر کارگاه به سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
- ** مسئولیت نظارت بر حسن اجرای فرایند برگزاری کارگاه‌ها برعهده روسا/ معاونین ادارات آموزش و پرورش استثنایی استان می باشد.**

شرایط اجرا:

- ۱- برگزاری دوره های آموزشی استانی به مدت ۳۰ ساعت بر اساس موضوعات (جدول شماره ۱ سرفصل های آموزشی برگزاری کارگاه ها) در مجموع ۱۲۰ ساعت
- ۲- تدوین محتوا با توجه به نیاز، دانش و سطح اطلاعات فراگیران توسط مدرسان استان بر اساس سرفصل های ارسالی
- ۳- برگزاری کارگاه به صورت حضوری مطابق با برش استانی تعیین شده از سوی سازمان

نکته:

- * صدور ابلاغ، حق الزحمه مدرسان و کارگروه اجرایی برعهده سازمان می باشد.
- ** بدیهی است هرگونه صدور ابلاغ و تخصیص حق الزحمه از سوی سازمان منوط به اجرای دقیق کارگاه‌ها طبق مندرجات دستورالعمل، زمان بندی تعیین شده و نظر کارشناسان مربوط در سازمان می باشد.
- * با توجه به تجربه استانی سال قبل و تمایل برخی استان ها، امکان برگزاری سریعتر کارگاه ها، در صورت هماهنگی کتبی با سازمان امکان پذیر است.
- * اتمام کارگاه ها تا پایان دی ماه الزامی است.
- * زمان ارسال گزارش پایانی حداکثر هفته دوم بهمن بوده و قابل تمدید نمی باشد.

* انجام هماهنگی ، نظارت و پاسخگویی به سوالات ، طبق جدول توسط افراد ذیل می باشد:

کارگروه سازمانی " آموزش معلمان با مهارت های چندگانه "

گروه	کارشناس تخصصی	داخلی
آسیب شنوایی	خانم انصاری	۱۱۶۱
آسیب بینایی	خانم نگهبان	۱۱۴۷
اختلال طیف اتیسم	خانم رضایی	۱۰۴۷
ریاضی کارکردی	خانم آخوندی	۱۰۳۶
هماهنگی	خانم رشنو	۱۲۴۴
عوامل اجرایی - ستادی	خانم تمیمی	
	خانم جواهریان	
	خانم مظلومی	
	خانم محمودی	

جدول شماره ۱: سر فصل های آموزشی برگزاری کارگاهها

گروه	سر فصل نظری	ساعت	سر فصل های عملی	ساعت
با آسیب شنوایی	<ul style="list-style-type: none"> - معرفی ویژگی های گفتاری و زبانی نوآموزان و دانش آموزان با آسیب شنوایی - معرفی انواع رویکردهای ارتباطی (شفاهی، دستی، ارتباط کلی و...) - معرفی وسایل شنیداری (سمعک، کاشت حلزون و...) - آشنایی با مبانی تربیت شنیداری - آشنایی با ادیوگرام و انواع آن 	۱۰	<ul style="list-style-type: none"> - تکنیک ها و روش های مداخله با توجه به -تفاوتهای فردی در امر آموزش ویژه نوآموزان و دانش آموزان با آسیب شنوایی - آموزش مهارت‌های پیش‌دستانی به نوآموزان - آموزش خواندن و شیوه های آموزش آن - آموزش نوشتن و شیوه های آموزش آن 	۱۰
			آموزش زبان اشاره	۱۰
با آسیب بینایی	<ul style="list-style-type: none"> الف - مباحث نظری آموزش خط بریل - تعریف و طبقه بندی اختلالات بینایی - تعریف نابینا و کم‌بینا - ویژگی‌های روانی و رفتاری افراد با آسیب بینایی - تربیت و تقویت حواس (شنوایی، حرکتی لمسی و...) - آموزش دانش‌آموزان نابینا و کم‌بینا - برنامه آموزش پیش از دبستان - اهمیت یادگیری چند حسی 	۸	<ul style="list-style-type: none"> - آموزش خط بریل (مقدمات تربیت حواس) - فارسی (خواندن و نوشتن) - ریاضی و حساب افزار 	۱۲
	<ul style="list-style-type: none"> ب: جهت یابی و حرکت - تعاریف مفهوم جهت یابی و حرکت - روش‌های آموزش - مهارت‌های حفاظتی - مهارت‌های مناسب‌سازی شده برای افراد دارای آسیب بینایی با معلولیت‌های مضاعف - روش حرکت پیش از عصا - کارکردهای عصای سفید - برنامه ی درسی جهت یابی و حرکت 	۴	<ul style="list-style-type: none"> - تمرین عملی ردیابی با عصا - روش‌های مورب و ضربه‌ای - مشاهده و کار عملی در زمینه جهت یابی و حرکت - راهبردهای آموزشی و فناوریهای در دسترس 	۶
طیف اتیسم با اختلال	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با دانش آموز با اختلال طیف اتیسم بر اساس ویرایش پنجم راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی (DSM۵) - آشنایی با ویژگی ها و علائم - آشنایی با روش ها و مداخلات / تعامل 	۱۰	<ul style="list-style-type: none"> تحلیل رفتار کاربردی ABA 	۱۰
			برنامه ساخت دار (TEACCH)	۱۰
با کم توانی ذهنی	<ul style="list-style-type: none"> - تحلیل محتوای کتاب‌های درسی به صورت پایه‌ای و طولی-عرضی - تحلیل راهنمای معلم (اهداف، اصول، صلاحیت‌های حرفه ای معلمان، ارزشیابی، روش‌های تدریس و ...) 	۱۰	<ul style="list-style-type: none"> - شیوه های آموزش فعال ریاضی در گروه دانش آموزان کم‌توان ذهنی - راهبردهای حل مسئله - ارائه راهبردهای کاربردی موضوعات و مفاهیم ریاضی در زندگی دانش آموزان کم توان ذهنی - آموزش پیش نیازهای آموزش ریاضی از قبیل: زمان و وقت، پول، اندازه گیری و ... - استفاده از ابزار در آموزش ریاضی 	۱۵
	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف ریاضیات و ریاضیات کارکردی - ضرورت و اهمیت ریاضیات کارکردی - اصول و مبانی آموزش ریاضیات کارکردی - رابطه سن عقلی و مفاهیم ریاضیات - مفاهیم پایه، واژگان ریاضی و آموزش - رشد شناخت و زیربناهای ذهنی مفهوم عدد - مولفه های آموزش ریاضیات کارکردی در دوره های مختلف تحصیلی - مبانی شناختی حل مساله - کج فهمی های آموزشی در مفاهیم ریاضی 	۵		

جدول شماره ۲: منابع تدوین محتوا

منابع	گروه
<p>۱- بروشورهای گروه آسیب دیده شنوایی ، جزوه راهنمای معلم تسهیل در گفتار و راهنمای معلم تربیت شنیداری نوآموزان و دانش آموزان با آسیب شنوایی مندرج در پایگاه اطلاع رسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور</p> <p>۲- کتاب کودک ناشنوا مقدمه ای بر ارزیابی و توانبخشی نویسندگان: دکتر سعید حسن زاده، فاطمه نیک خو</p> <p>۳- کتاب مداخله ی زودهنگام در آسیب شنوایی پدیدآورندگان: دکتر روشنگ وامقی و همکاران</p> <p>۴- توانبخشی خردسالان ناشنوا نویسنده: سعید حسن زاده، فاطمه نیکخو</p> <p>۵- کتاب گفتار در کودک کم شنوا ترجمه خانم طاهباز</p> <p>۶- بخش اول (کلیات) کتاب راهنمای معلم زبان آموزی، جمله سازی و نگارش دوره ابتدایی مندرج در پایگاه اطلاع رسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی</p> <p>۷- درس افزار آموزش واژگان کتاب فارسی اول دبستان به زبان اشاره</p> <p>۸- نرم افزار فرهنگ واژگان به زبان اشاره</p>	با آسیب شنوایی
<p>۱- دفترچه ارزشیابی توصیفی نوآموزان پیش دبستان ، راهنمای معلم کتابچه بریل ، دستورالعمل آموزش بریل به دانش آموزان دیرنابینا و راهنمای معلم آموزش و ارزیابی جهت یابی و حرکت (پایگاه اطلاع رسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور بخش محتوای آموزشی گروه با آسیب بینایی)</p> <p>۲- مجموعه علائم خط بریل (پایگاه اطلاع رسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور بخش محتوای آموزشی گروه با آسیب بینایی)</p> <p>۳- کتاب نخستین گام. تالیف آقای نامنی</p> <p>۴- رشد و تقویت مهارتهای ادراکی و حرکتی در کودکان. تالیف ورنر - رینی، ترجمه سازمند و طباطبایی نیا</p> <p>۵- کتاب "برنامه درسی جهت یابی و حرکت دانش آموزان با آسیب بینایی (نظر و عمل)" تالیف و ترجمه دکتر اشرف کریمی، ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی</p> <p>۶- کتاب " حرکت و جهت یابی " انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور</p> <p>۷- تحول روانی، آموزش و توانبخشی نابینایان - مولف: میلانی و نامنی</p> <p>۸- فیلم آموزشی " مقدمات آموزش خط بریل "</p>	با آسیب بینایی
<p>۱- کودکان دارای اتیسم نویسنده: دکتر سید علی صمدی</p> <p>۲- کتاب اختلال اتیسم: تبیین، ارزیابی، تشخیص و درمان نویسنده: سعید رضایی</p> <p>۳- کودکان دارای اتیسم راهنمای آموزش برای والدین و مربیان نویسنده: دکتر سید علی صمدی</p> <p>۴- راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی نسخه پنجم (DSM۵)</p> <p>۵- آموزش گام به گام دانش آموزان با اختلال طیف اتیسم بارگذاری شده در پایگاه اطلاع رسانی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور</p> <p>۶- سری کتاب های ۵ جلدی راهنمایی برای والدین کودکان با اختلال طیف اتیسم (رفتن به آرایشگاه، رفتن به مطب پزشک، عوض کردن منزل، آشنایی با اتیسم و نحوه برخورد با چالش های رفتاری رایج در کودکان با اختلال طیف اتیسم) سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور</p>	با اختلال طیف اتیسم
<p>۱- کتاب های درسی ریاضی دانش آموزان با نیازهای ویژه ذهنی (پایه های اول تا ششم) بارگذاری شده در سایت سازمان آموزش و پرورش استثنایی http://csdeo.ir</p> <p>۲- کتاب معلم (راهنمای تدریس) ریاضی اول دبستان (دانش آموزان با نیازهای ویژه ذهنی) بارگذاری شده در سایت سازمان آموزش و پرورش استثنایی http://csdeo.ir</p> <p>۳- کتاب معلم (راهنمای تدریس) ریاضی پایه دوم تا چهارم (دانش آموزان با نیازهای ویژه ذهنی) بارگذاری شده در سایت سازمان آموزش و پرورش استثنایی http://csdeo.ir</p> <p>۴- کتاب راهنمای معلم ریاضی پایه پنجم و ششم (دانش آموزان با نیازهای ویژه ذهنی) بارگذاری شده در سایت سازمان آموزش و پرورش استثنایی http://csdeo.ir</p> <p>۵- کتاب الگوهای تدریس، نویسنده: مارشا ویلارد، بروس جویس، امیلی کالهن، ترجمه: دکتر محمدرضا بهرنگی، انتشارات کمال تربیت</p> <p>۶- کتاب راهنمای ریاضی معلم پایه های اول تا ششم (کتاب های دانشکدانشدانش عادیدانشموزان عادی آموزان عادی) بارگذاری شده در سایت سازمان پژوهش و برنامه ریزی منابع کمکی: http://chap.sch.ir</p> <p>۷- کتاب ورزش ذهن به همین سادگی، نویسنده: ریوتا کاواشیما، ترجمه: ارشاد عظیمی، انتشارات گاج</p> <p>۸- کتاب روش ها و راهبردهای تدریس دوره ابتدایی، مولفان: ابراهیم محمد جانی و احمد محمدی، ناشر جالیز</p> <p>۹- کتاب ریاضیات برای معلمان. نویسنده: جی ال مارتین و همکاران، ترجمه: شهناز بخشعلی زاده، ناشر منادی تربیت</p> <p>۱۰- کتاب آموزش ریاضی در دوره ابتدایی، نویسندگان: حمید دارابی و زهرا ایجادی، ناشر دانش نگار</p> <p>۱۱- کتاب کمک کنیم کودکان ریاضی یاد بگیرند، ترجمه مهدی بهزاد و زهرا گويا ، انتشارات فاطمی</p>	با کم توانی ذهنی